

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔԸ

Թեպետ եւ այս ազգային վարժարանիս մէջ բռնուած կարգին ու կանոններուն վրայ չափաւորապէս տեղեկութիւն ուզողները կրնան գտնել թէ առանձին տպուած Յայտարարութենէն եւ թէ ամսագրոյս մէջ ատեն ատեն հրատարակուած խօսքերէն, սակայն այլ եւ այլ նկատմունքէ եւ ազգին մէջ խուած քանի մը խօսքերէն յորդորուելով՝ հարկ կրնամարինք հոս քիչ մը աւելի ընդարձակ կերպով յիշատակել այն կարգերն ու կանոնները որովք այս վարժարանս կրկառաւարուի : Այն ձեռք որ վարժարանիս աշակերտ յուղարկեր են իրենց սիրասուն որդիքը՝ իրացընէ կարգէ դուրս վստահութիւն մը պիտի ունենան ասոր բարեկարգութեանն ու վերատեսչաց ազգասիրութեանը եւ հայրական ջանքին վրայ որ իրենց գաւկըները յանձնեն բոլորովին անոնց խնամօքը, եւ սրտերին հանգիստ պահեն. սակայն երբ իրենք ալ գիտնան թէ վարժարանին գլխաւոր կարգերն ու կանոնները որոնք են, անտարակոյս վստահութիւննին կը հաստատուի իրաւամբ ու կաւելնայ :

Երբ այս կանոնադրութեանց մէջ այնպիսի բաներ տեսնուին ոմանց որ անոնց օգուտը կամ վնասը ինչ ըլլալը յայտնապէս չհասկըցուի, զարմանք չէ : Այն բազմամեայ փորձառութիւնն որ վարժարանիս հոգարարձուաց ազգասիրութեանը հաւասար կատարելութիւն մը սեպելու է, պէտք է ընթերցողաց ազդարարութիւն ըլլայ՝ թէ եոյն իսկ դուզնաքեայ եւ աննշան կամ աւելորդ անգամ սեպուած կանոնները առանց խորհրդի եւ պատճառի չեն դրուած :

Վարժարանիս նպատակին եւ ասոր մէջ սովորուելու նիւթերուն վրայ նորէն նորէն երկայն խօսիլը աւելորդ կը համարինք : Նպատակը կարծեմ թէ երկու բառով կրնանք յիշեցընել՝ երբ ըսենք թէ *ազգային ու Էրոսպական կրթութիւն* է. այո, կրթութիւն, դաստիարակութիւն, ուսում, լեզուք, գեղարուեստք, ամենն ալ *Էրոսպական* ոճով, *Էրոսպական* կանոններով, *Էրոսպական* յառաջադիմութեամբ, *Էրոսպական* լուսաւորութեամբ, բայց եւ *ազգային* հոգով, *ազգային* աստուածապաշ-

տութեան զգուշաւոր պահպանութեամբ, *ազգային* լեզուին եւ գրականութեանը մասնաւոր մտադրութեամբ, *ազգային* կատարելութիւնները օտար ազգաց պակասութեանցը հետ չփոխանակելու հաստատուն դիտաւորութեամբ :

Ինչ կանոններ ու կարգեր որ արդէն դրուած են ու կը պահուին, եւ կամ հետ զհետեւ ալ կրնան դրուիլ ու կատարելագործուիլ, որչափ որ վերոյիշեալ նպատակին մօտենալը դիւրացընեն՝ այնչափ գովելի եւ օգտակար են անտարակոյս : Վարժարանին գաղղիացի վերատեսուչը, օտարազգի վարժապետները եւ ազգային հոգարարձուները մտքերնին դրած են թէ այս կանոններով մեր ազգին, եւ յատկապէս այժմու աշակերտաց ձեռնաց փափաքը կրկատարուի, թէ որ ըստ կարի ճշդութեամբ պահուին :

Մասնաւոր կանոններէն առաջ վարժարանին քանի մը ընդհանուր կարգերը ղենք, յորոց ոմանք արդէն Յայտարարութեան մէջ յիշատակուած են .

Ա. Ուսմանց դասախօսութիւնը գաղղիարէն է. իսկ օտար լեզուաց դասախօսութիւն ընող վարժապետները պարտական են այն լեզուով խօսիլ տողոց հետ՝ ինչ լեզու որ դաս կուտան :

Աշակերտաց վրայ պարտք դրուած է որ մէշերնին գաղղիարէն խօսին. եւ այս բանս իրենց դիւրացընողը ոչ միայն քովերնին անապակաս գաղղիացի վարժապետներ գտնուիլն է, այլ եւ վարժարանին մէջ եղած գաղղիացի աշակերտաց ընկերակցութիւնը :

Բ. Մեծ փոյք կայ վարժարանին մէջ որ աշակերտք բարոյական եւ կրօնական կրթութիւնները ամենեւին զանց չընեն. ուստի եւ կընայուի որ ամէն բանէ առաջ մէջի վարժապետները նախ վարուց լաւութեան կողմանէ վկայեալ ըլլան, եւ ապա գիտութեան կողմանէ : Երկրորդ, մեծ զգուշութիւն կայ որ տղայոց ձեռքը վնասակար կամ վտանգաւոր գիրք ամենեւին չտրուի, եւ ինչ գիրք որ կըրերուի վարժարանը՝ առաջ վերատեսչին ցուցուի ու անոր ստորագրութիւնը ընդունուի : Երրորդ, շաբաթը մէյմը մէկ ու կես

ժամ խրատ կըխօսուի հայ աշակերտաց՝ բարոյական ու կրօնական նիւթերու վրայ հայերէն, ինչպէս որ նոյն միջոցին զաղղիացի ու հոռովմեական հայ աշակերտաց ալ նոյն խրատները կուտայ զաղղիացի քահանան : Չորրորդ, ամեն օր առաւօտ եւ իրիկուն աշակերտք համառօտ աղօթքնին կըկատարեն միաբան . կիրակի օրերը եւ մեծ տօներուն հանդիսաւոր պատարագի ներկայ կըլլան, եւ տարւոյն մեջի գլխաւոր տօներուն կըխօստովանին ու կըհաղորդուին : — Ձեռք կարծեր որ շատ մարդ գտնուի մեր ազգին մեջ՝ որ այսչափ բարոյական ու կրօնական կրթութիւնները քիչ տեսնէ աշխարհական վիճակի սահմանեալ տղայոց համար . իսկ այսչափն ալ աւելորդ կարծողները կասկած կուտան քէ իրենք մեր ազգին եւ որ եւ իցէ ժողովրդեան ճշմարիտ յառաջադիմութիւնը յորձմ ըլլալը լաւ չեն հասկըցեր, կամ քէ մեր ազգին մեծ եւ խոնականագոյն մասէն շատ տարբեր կերպով հասկըցեր են :

Գ. Գիտութեանց ուսմունքը որչափ որ կարելի է բարձր ու կատարեալ ընելը այս վարժարանին գլխաւոր մեկ յատկութիւնը ճանչցուած է, այնպէս որ չկարենայ ըսուիլ իրաւամբ քէ աշակերտք ինչ որ հոս ի փարիզ կըսովրին՝ ի Պոլիս կամ արեւելքի ուրիշ քաղաքներն ալ կրնային սովորիլ : Ուստի ամենայն փոյր եւ խնամք կայ որ մեջի վարժապետները իրենց սովորեցուցած ուսմանց մեջ քաջավարժ եւ փորձ ըլլայնուն վկայականներ ունենան . եւ աշակերտաց ձեռքը պետք եղած դասագրքերու կողմանէ ամենեւին պակասութիւն մը չըլլայ :

Դ. Կերակրոց կողմանէ ամեն բանէ առաջ դիտուածը այս է որ սննդաբար ըլլան, չափաւորապէս առատ, եւ ըստ կարի աշակերտաց մեծ մասին ախորժակին յարմար : Ըստ կարի կըսեմ, վասն զի դպրոցի մը մեջ ոչ երբեք իրաւամբ կրնան պահանջուիլ այն ամենայն փափկութիւններն որ քերես աշակերտներէն ոմանք իրենց տանը մեջ ունենին . ուստի այնպիսի փափկութեանց փափաքող տղայք կըսովրին քիչ մը չարքաշութեան վարժիլ որ դաստիարակութեան հարկաւոր մասերէն մեկն է : Այսու ամենայնիւ հանդերձ երէ բժիշկը վկայէ քէ այս կամ այն տղուն մասնաւոր կերակուր արուի զանցառութիւն չըլլար . բոլոր արդէն ընդհանրապէս ծախքին առաւելութեանը չնայուիլ ու փոփոխ կերակուրներ կըտրբուին ամենուն : Արեւելեան վարժարանին կերակուրները փարի-

զու խիստ շատ դպրոցներուն ու վարժարաններուն կերակուրներէն աւելի առատ եւ աւելի մաքուր ըլլալը դիւրին է ուզողին ստուգել :

Ե. Տղայոց առողջութիւնը տեղը եւ վրանին զբոխնին մաքուր պահելու կողմանէ կարելի ջանքը ոչ երբեք զանց կըլլուի : Ճերմակեղինաց ըստ ժամանակին փոխուիլը, ոտքի ամաններուն ամեն օր մաքրուիլը, մանր տղայոց գլուխին սանտրելը, մազերնին կտրելը, բաղնիք տանիլը, ինչպէս նաեւ տկարութիւն կամ հիւանդութիւն որ պատահի՝ ամենայն մտադրութեամբ հոգալը այնպիսի կերպով կարգադրուած է որ զանցառութիւն ընելը շատ դժուար է : Վարժարանին բժիշկը ամեն օր կուգայ, եւ երէ հարկ մը պատահի՝ նաեւ օրը երկու անգամ :

Զ. Վերատեսչաց եւ վարժապետաց աշակերտներուն հետ վարուիլը աւելի հայրաբար ու բարեկամօրէն է քան քէ իշխանաբար ու խստութեամբ : Կանոնաց դեմ եղած յանցանքներուն զանազան պատիժներ կան՝ աստիճան աստիճան . բայց ծեծը արգիլած է :

Է. Սենեկարեակ աշակերտք քեպետ եւ մեծահասակ կըլլան, բայց վարժարանին ամեն կանոնացն ալ ուրիշներուն պէս կըհպատակին . միայն քէ ննջարանը պառկելու եւ հասարակաց դասարանները կարգալու տեղ՝ առանձին սենեակ կուենան, հոն կըսովրին դասերնին եւ հոն կըպառկին . հագուստի կողմանէ ալ կրնան միւս աշակերտաց միօրինակ զգեստը չհագնիլ՝ երէ ծնողքնին այնպէս ուզեն :

Իսկ աշակերտաց պատուիրեալ կանոններուն գլխաւորներն ասոնք են .

Ա. Առաւօտեան զանգալը զարնուելուն պէս ամեն մարդ երեսը կըխաչակնքէ ու կըհագուի անդանդաղ փութով ու համեստութեամբ . յետոյ կըլուացուի, կըսանտրուի, ոտից ամանները կըփոխէ, ու պատրաստ կըկենայ իր անկողնին քով :

Բ. Ննջարանէն ելլելու համար առաջին նշանն որ արուի, ամենայն աշակերտք կիջնան հասնարտութեամբ ու բակին մեջ կըշարուին կըկենան հասակի կարգաւ : Ով որ կարգէն մեջ չգտնուի՝ պարսաւի նշանակ մը կ'առնու :

Գ. Երկրորդ անգամ զանգալ զարնուելուն՝ կարգավարը նշան կուտայ, եւ աշակերտները մատուռ կերբան գոյգ գոյգ . ամեն մարդ իրեն համար որոշուած տեղը կըկենայ, կարդացուած աղօթքը մտիկ կընէ, եւ չափաւոր ձայնով ուրիշ-

ներուն հետ միաբան կրկրկնե հասարակաց ըսելու կտորները :

Դ. Մատուռն ելլելը զոյգ զոյգ ու լոտքեամբ կըլլայ. ամենքն ալ բակին մէջ կըշարունին, ու նշան տրուելուն պէս՝ խրաքանջիւր խումբ իր դասարանը կերթայ :

Ե. Դասարան մտնելէն ետեւ ամէն մարդ իւր գգրոցին առջեւ կրկնեայ, մինչեւ որ վարժապետը հրամայէ ուսման գրքերը ձեռք առնել. վրան մէկ վայրկեան կանցնի, վարժապետը նորէն նշան կուտայ եւ ուսմունքը կըսկսի :

Զ. Բոլոր ուսման ժամանակը սաստիկ լոտքին կըպահանջուի :

Է. Ամէն մարդ պարտական է նոյն օրուան եւ ժամուն համար սահմանեալ ուսման պարապիլ. ուրիշ՝ ո՛ր եւ իցէ ուսում եւ գործողութիւն արգիլած է :

Ը. Մէկը չկրնար տեղէն ելլել առանց հրամանի. ով որ տեղէն ելլելու հարկադրուած ըլլայ՝ ձեռքը վեր վերցընելով հրաման կըխնդրէ վորժապետէն :

Թ. Դասարանէն ելլելու եւ ջուր խմելու կամ հարկաւորութեան եւ կամ ուրիշ տեղ երթալու հրաման չկայ. — հարկ ալ ըլլայ նե՛՛հ՝ հրամանը դժուարաւ կըտրուի, եւ կըող աշակերտը հանգըստեան ատեն դասարանը կըմնայ ու վարժապետին գրքի մը մէջէն որոշած հատուածը կօրինակէ :

Ժ. Ամենեւին հրաման չկայ գրքերը, տետրակները, գրիչները, մատիտները եւ ուրիշ ուսումնական գործիքները կտրտելու, աղտոտելու, փճացընելու : Բոլոր այս բաները մաքուր պիտի պահուին, եւ խրաքանջիւր ուսմանէ ետքը կով կերպով պիտի շարունին գգրոցներուն մէջ. ասոր համար մէկ վայրկեան ատեն կըտրուի : Նոյնպէս արգիլած է գրասեղանները, նստարաններն ու գգրոցները կտրտելն ու աղտոտելը :

ԺԱ. Միայն կեսօրուան հանգստեան ատենները կրնայ ամէն մարդ իրեն պէտք եղած բուզքը՝ գրիչը՝ բանաքը ուզել եւ առնուլ :

ԺԲ. Դասատետրակներէ գատ ինչ գիրք որ գտնուի վարժարանին մէջ, վերատեսուչը ստորագրած պիտի ըլլայ ձակատը :

ԺԳ. Սաստիկ արգելք կայ ուրիշի գգրոցը բաւալու, եւ անկեց ո՛ր եւ իցէ բան առնելու :

ԺԴ. Առաւօտեան ուսմանէն ետեւ կարգավարը բոլոր աշակերտներն ալ աչքէ կանցընէ ու կընայի որ մաքուր ըլլայ հագուստին, գլուխին ու ձեռ-

քերին : Աղտոտ գտնուողը նախաճաշկէն կըզրկուի :

ԺԵ. Մաքրութեան այցելութիւնը ըննապէն ետեւ ամէն մարդ ճաշարանը կերթայ լոտքեամբ ու կարգաւ, եւ իր տեղը կրկնեայ մինչեւ որ վարժապետը բարձր ձայնով աղօթքը ըսէ. յետոյ ամէն մարդ կընստի ուտելու՝ հանդարտ, մաքուր, վայելուչ ու քաղաքավար կերպով, առանց սեղանին վրայ բան թափրլփելու եւ առանց հացը կտորրորդու՛մ ընելու :

ԺԶ. Ճաշարանին մէջ ծիծաղողին կամ խօսողին փոքրագոյն պատիժն է՝ պտուղէ կամ տեսակ մը կերակուրէ զրկուիլ :

ԺԷ. Կերակրի ատեն մէկ անգամէն աւելի հաց ուզելու հրաման չկայ :

ԺԸ. Ճաշարանին մէջ իրարու հետ կերակրոյ փոփոխութիւն ընելու հրաման չկայ. ամէն մարդ դիմացը դրուած կերակրով զո՛ն պիտի ըլլայ. ուրիշ որ կերակուր մը մէկուն առողջութեանը ձեռք չտայ՝ ճաշարանէն ելլելէն ետեւ կրնայ վերատեսուչէն խնդրել որ ուրիշ բան տրուի իրեն :

ԺԹ. Ամենեւին հրաման չկայ սեղանէն հաց, պտուղ եւ ո՛ր եւ իցէ ուտելիք վերցընելու :

Ի. Օրուան մեջի իրեք անգամուն կերակուրներէն դուրս ուտելու բան չարուի :

ԻԱ. Առաջին նշանը տրուելուն պէս՝ կերակրոյ ատեն եղած ընթերցմունքը կըդադրի, եւ ամէն մարդ կըպատրաստուի որ մէկ վայրկեանէ երկրորդ նշանն որ տրուի՝ ոտք ելլէ. վարժապետը աղօթքը կըզուրցէ, եւ ամէն մարդ կեպէ կարգաւ, բակին մէջ կըշարունի, ու կըսպասէ վարժապետին նշան տալուն որ զրօսանքի սկսի :

ԻԲ. Հանգստեան եւ զրօսանաց ատեն աշակերտք իրարու հետ վայելուչ քաղաքավարութեամբ պիտի վարուն. սաստիկ կերպով արգիլած է աղաղակել, կոուրտիլ, իրարու հող նետել, ծանր խօսք ըսել, ձեռք վերցընել :

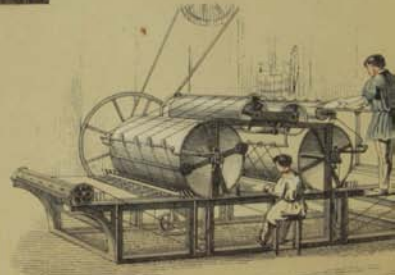
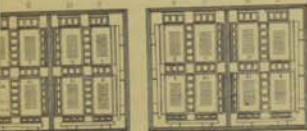
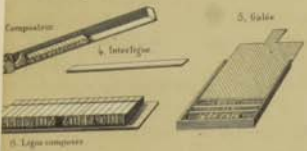
ԻԳ. Հաւատքի վրայ հակաճառութիւն ընելու ամենեւին հրաման չկայ :

ԻԴ. Մեծ եւ փոքր աշակերտները չեն կրնար մէկտեղ զրօնուլ առանց մասնաւոր հրամանի :

ԻԵ. Մասնաւոր հրաման ունեցող աշակերտներէն գատ՝ մէկն ալ չկրնար զանգակին դպչիլ :

ԻԶ. Զանգակ զարնուելուն պէս՝ ամէն մարդ պիտի փութայ սահմանեալ տեղը ժողովուելու :

ԻԷ. Օրը մէյմը կրնան աշակերտք մեծ պարտեզն ելլել, ամառը՝ երեկոյեան ճաշէն ետքը,

իսկ ձմեռը կեսօրուան կերակրեն ետեւ, միշտ վարժապետներուն հետ :

ԽԸ. Ամենեւին հրաման չկայ ծառերուն վրայ ելլելու, ծաղիկ փրցընելու, ծառի ձիւղ կտորելու, աւազանին քով երթալու, մարգարանի գործիքներուն վրայ ելլելու, եւայլն : Այս կանոնիդէմ եղած յանցանքին փոքրագոյն պատիժն է՝ ութը օր պարտեզ չելլել :

ԽԹ. Սաստիկ արգիւյած է բանջարանոցն ու պտղոյ ծառերուն կողմը մտնելը :

Լ. Մեծ պարտեզը խաղալիք տանելու հրաման չկայ. տանողին ձեռքէն խաղալիքը կտունուի ու մէյմալ հտրուի :

ԼԱ. Ուրիշի խաղալիքովը խաղալու հրաման չկայ :

ԼԲ. Վարժարանին մէջ նոր տեսակ խաղ մտցընելը՝ մասնաւոր հրամանով միայն կըլլայ :

ԼԳ. Ով որ ընկերներուն խաղալիքը կամ ուրիշ մէկ բանը առնէ առանց հրամանի, հրապարակաւ կըյանդիմանուի, այն օրը չոր հաց միայն կուտէ, եւ գէթ ութը օր զբօսանքէ կըզրկուի. անկէց ի գատ, եռամսեայ վկայագրին մէջ այս յանցանքը կընշանուի :

ԼԴ. Զբօսանաց ժամանակին լմրննալէն տասը վայրկեան առաջ զանգակ կըզարնուի, եւ ամեն մարդ պիտի պատրաստուի, խաղալիքները որոշուած տեղը տանի ամփոփէ, ջուր խմէ, հարկաւորութեան երբայ. այնպէս որ երկրորդ նշանը տրուելուն պէս կարենայ կարգին մէջ շարուիլ :

ԼԵ. Երեկոյեան աղօթքէն ետեւ աշակերտները կարգաւ կըշարուին բակին մէջ, ու նշանն որ տրուի՝ ամեն խումբ իր ննջարանը կերբայ :

ԼԶ. Ով որ աղօթքէն առաջ պատրաստուած չըլլայ, ու հարկադրի ետքէն ջուր խմելու կամ հարկաւորութեան երբայու, երկրորդ առաւօտը յանցանքին համեմատ կըպատժուի :

ԼԷ. Ննջարանն որ երբան, ամեն մարդ լռութեամբ ու համեմատութեամբ կըմանուի, երեսը կըխաջակնքի ու կըպառկի :

ԼԸ. Ննջարանին մէջ խօսողը կամ ծիծաղողը խստութեամբ կըպատժուի :

ԼԹ. Ամեն մարդ շաբաթը երկու անգամ ձերմակեղէնը կըփոխէ, եւ ամեն օր ոտքի ամանները : Աղտոտ ձերմակեղէնները գիշերաղարանին մէջ կամփոփէ, ոտքի ամաններն ալ անկողնին քովը կըբողու :

Խ. Ամեն մարդուն երաժշտութիւն սովորելուն ժամանակը մեծաւորներն որոշած կըլլան. ով

որ իր ժամանակէն դուրս ատեն մը երաժշտութեան սենեակներէն մէկունմէջ գտնուի՝ նոյն գեղարուեստին քանի մը դասառութենէ կըզրկուի :

ԽԱ. Ամենեւին հրաման չկայ ցորեկը ննջարաններն երբայու. նմանապէս արգիւյած է զըլխաւոր բնակարանը, մատուոը, դահլիճը, ճաշարանը, խոհակերոցը, հանդերձատունը եւ դռնապանին խուցը մտնել որ եւ իցէ պատճառաւ՝ առանց մասնաւոր հրամանի :

ԽԲ. Հրաման չկայ ամենեւին ծառաներուն հետ խօսելու, մանաւանդ ճաշարանին ու ննջարանին մէջ, ոչ անոնց հետ կատակ ընելու եւ ոչ անոնցմէ բան ուզելու. այլ ամենայն բան վարժապետներէն պիտի ուզուի :

ԽԳ. Մեծաւորաց ըսելու խօսք մը ունեցողը կեսօրէն մինչեւ ժամը մէկ եղած միջոցը կրնայ երբայ քովերին. եւ կարգավարը մէկիկ մէկիկ կըղրկէ գնացողները՝ ձեռքերնին տոմսակ մը տալով. անոնք ալ նշանակ մը կտունեն մեծաւորէն ու վարժապետին կըղարձեն : Ուրիշ ատեն քէ որ ծանր պատճառ մը ըլլայ՝ վարժապետը ըստ պատշաճի կըտնօրինէ :

ԽԴ. Երբոր մէկու մը պատիժ տրուի, առաջ պիտի կատարէ գայն, ու յետոյ երէ ըսելիք մը ունի՝ կարգավարին հասկըցընէ, կամ քէ իր անունը գրել տայ որ սահմանեալ ժամանակին երբայ մեծաւորներուն ըսէ :

ԽԵ. Մեծ յանցանք է՝ մեծաւորաց, կարգավարին ու վարժապետաց դէմ խօսիլն ու անոնց հրամանին չհնազանդիլը :

ԽԶ. Կանոնաց դէմ գործողն ու ուսման ծուլութիւն ընողը զբօսանքի համար պտրտելու երբայն կըզրկուի :

ԽԷ. Շրջագայութեան ատեն միշտ հասակի կարգաւ ու զոյգ զոյգ կըբըրցուի, եւ ամեն մարդ իր քովինին հետ միայն կըխօսի ցած ձայնով :

ԽԸ. Նշան տրուելէն առաջ կարգէն դուրս ելլելը, կամ առանց հրամանի ուրիշներէն հեռանալը, խաղալիք կամ անուշեղէն գնելը արգիւյած է :

ԽԹ. Շրջագայութեան երբայ ջուրողը՝ մասնաւոր հրաման պիտի խնդրէ, ու դասարանը նստած պիտի աշխատի լռութեամբ մինչեւ որ ընկերակիցները տուն դառնան :

Ծ. Ամենեւին հրաման չկայ ծառայի ձեռքով կամ որ եւ իցէ օտար մարդու ձեռքով բան գնելու :

ԾԱ. Ինչ ալ որ ծնողք կամ բարեկամք բերեն

աշակերտաց, առաջ մեծաւորներուն պիտի ցուցուի :

ԾԲ. Ամեն մարդ պարտական է ծնողացը գէթ ամիսը անգամ մը նամակ գրելու :

ԾԳ. Ամենեւին հրաման չկայ ծածուկ նամակ գրելու : Ծնողք անգամ ուզելով ցուցնել իրենց գաւակացը թէ կը փափաքին որ անոնք կանոնապահ ըլլան, եւ թէ անոնց աղէկութիւնը կուգն, մեծաւորներուն աչքէն չանցած նամակը ետ կը դարձնեն :

ԾԴ. Աշակերտաց վարքն ու ուսմունքը գովելի եւ պարստելի նշանակներով կը գրուին . այն նշանակները ամէն կիրակի հրապարակաւ կը կարդացուին, եւ աղէկներուն վարձատրութիւն՝ գէշերուն պատիժ կը տրուի : Երեք ամիսը մէյմըն ալ այն նշանակներուն գումարը ծնողաց կը յուղարկուի :

ԾԵ. Երկու կիրակին մէյմըն հրաման կը տրուի ծնողաց տունը կամ բարեկամներուն երթալ այն աշակերտաց որ ուսման եւ վարուց կողմանէ գովելի գտնուեր են : — Ով որ ամէն կողմանէ գովութեան արժանի եղած է, ամէն կիրակի կրնայ տուն երթալ :

ԾԶ. Ծնողաց կամ բարեկամաց տունը գնացած աշակերտը իրիկունը 8 ¹/₂ ժամուն վարձարանը պիտի գտնուի : Դրսէն ինչ որ բերէ՝ առաջ մեծաւորաց պիտի ցուցնէ :

ԾԷ. Ծուխ խմելը սաստիկ խստութեամբ արգիլած է :

ԾԸ. Մէկն որ հիւանդանայ՝ հիւանդանոցը կը դրկուի, եւ առանց մասնաւոր հրամանի չկրնար անկէջ ելլել : Հիւանդին այցելութեան գնացողն ալ՝ ով կուգէ ըլլայ՝ զրաւոր հրաման պիտի ունենայ մեծաւորներէն :

